

KÜLDETÉS

2018. június A Kárpátaljai Református Egyház lapja XXVI. évf. 6. szám

„Búban úgy, mint jó napokban, add id d, er d Neki, s hogyha küld, siess örömmel országát terjeszteni!
Fenn ragyogva élted napja, jöjj az Úrhoz szaporán, a Megváltó szent ügyéért munkálkodj kés n, korán! (MRE 472/3)

A tartalomból

Férfi csendesnap Nagyberegen

Hogyan lehet boldog gyermekeket nevelni? Miként lehet belük kiegyensúlyozott, tartással rendelkező, helyes életutat választó felnőtteket faragni? Többek között ezekre a kérdésekre keresték a választ a férfiak május 27-én.

Részletek a 7. oldalon

Hálaadó istentisztelet Beregszászban

Két év küzdelmes munkája eredményeként kívül-belül megújult a beregszászi református templom. A gyülekezet és az ide érkező vendégek május 27-én adtak hálát Istennek, hogy a felújítási munkálatokat megálmodta.

Részletek a 9. oldalon

Isten munkatársai vagyunk

A Bethesda Szenvedélybetegkeket Mentő Misszió május 13-án egyházközségi csendesdélutánra hívott minden érdeklőt a csongori református templomba, melynek Isten munkatársai vagyunk volt a témája.

Részletek a 9. oldalon

„A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme”

Azt már az élet bebizonyította: nem mindegy, milyen alapokkal lépünk ki a nagybetűs életbe. S azt is, hogy érvényesülésünkhöz, talpon maradásunkhoz a tudás nem elég: kell az életünket meghatározó igaz értékrend ismerete, Isten vezetése. Nos, egyházi tanintézményeink ebben segítik a fiatalokat, tanítva őket, hogy „A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme” (Péld 1, 8).

Líceumainkban a napokban zajlottak a ballagási ünnepségek. Részletek a 10. oldalon.

Dénes Elemér

Üdvtörténet - avagy az ember megmentése

„Amit tesztet, jó lélekkel végezzétek, úgy, mint az Úrnak, és nem úgy, mint az embereknek”

(Kolossé 3, 23)

Ballagás a liceumokban

Május 11-én Nagydobronyban, május 26-án Tivadarban, június 2-án pedig Nagyberegen került sor a református liceumok ballagási ünnepségeire, hogy Isten házából, tudással és hittel felvértezve induljanak a cél felé.

Részletek a 10. oldalon

Utcai evangelizáció Szőlősgyulán

Május elején utcai evangelizációt szerveztek a szőlősgyulai református gyülekezetben, melyen Szimkó Tibor ráti lelkipásztor hirdette az élő Isten szabadító, megnyugvást adó Igéjét, s a Hozsánna énekegyüttes szolgált.

Részletek a 11. oldalon

Fiatalok hit- és fogadalomtétele

Idén több száz fiatal tett bizonyosságot Jézus Krisztusba vetett hitéről, tett fogadalmat, hogy „Jézus Krisztusnak igaz követje, a református anyaszentegyház holtig hárséges, engedelmes és minden áldozatra kész híve” lesz.

Részletek a 12. oldalon

Így, hogy most már egyházi ünnepkörünk végéhez értünk - elmúlt a karácsony, húsvét, pünkösd, és már megvolt a Szentháromság vasárnapja is -, egyben látjuk a képet, amit az Úr Isten maga festett, s a kép címe: *üdvörténet* - avagy az ember megmentése. A templomi „képcsarnok”, ahol mindez ki lett állítva, ahol erről beszéltek, sokaknak megadott a lehetőség ezt látni, hallani és megtapasztalni. Voltak, akik kíváncsiságból jöttek el, mások szokásból, valakit a vallásos lelkiület vezetett, de sokan voltak olyanok is, akik már nem csak a képet látták, de megismerték az Alkotót, s a kép címe az életük részévé lett, s k ma így beszélnek e képről megismerésük formájában - *üdvözöltem*. Azaz k bátran kijelentik, hogy k már megváltott, k már megbékült az Istennel, k Krisztusban vannak, azaz *keresztyénné* lettek.

Ilyen keresztyénné lett gyülekezetnek írta levelét Pál apostol is, pontosabban a Kolosséban élőknek. Az apostol

munkatársa, Epafrász volt az, aki a szabadulás evangéliumát elvitte ebbe a kisvárosba, aminek hallatán sokan elindultak a hit útján. A megtértek között voltak pogányok, zsidók, asszonyok, férfiak, gyermekek, szolgák és urak egyaránt. Mondhatnánk így is, ugyanaz a felállítás, mint a mi gyülekezeteinkben. Ez szinte természetes. S t egy jó gyülekezet ilyen sokszínű, vannak benne kicsik és nagyok, fiatalok és idősök, értelmiségiek vagy kétezési munkások.

De nem ilyen egyértelmű volt ez Kolosséban, s t a korakereszténység idején, amikor is meghatározott helye volt egy gyermeknek a családban, világos szerepet töltött be egy férfi és egy nő a hétköznapi életben, valamint szigorú feltételek mellett el kellett választva az uralkodó osztály és a munkás szolga réteg. Ezek a megosztott szerepek szemmel láthatóan jól el voltak különülve egymástól. Számukra valahol ez volt a normális, ez volt az élhető. Ezért, amikor a kolosséi levél 3. részének 18-ik verséhez érkezzünk, találunk egy alcímet,

ami így hangzik: *a keresztyén család*. Itt látnunk kell, hogy bizony az apostol szavai, ahogy ír a feleségnek, a férjnek, a gyermekeknek, a szolgáknak, majd az uraknak a 4. részben, azért ez nem egy mindennapi megszokott kép. S Pál mégis egy olyan gyülekezetet szólít meg, ahol k már mindannyian jelen vannak együtt Krisztusban. A kolosséi gyülekezet tagjai így tudtak egymás mellett lenni, kortól, nemtől, hivatástól függetlenül, hogy egy valami volt közös mindnyájukban, mégpedig a megváltó, szabadító Jézus Krisztus. Ezek szerint az Epafrász által hirdetett Igék halló fülekre és cselekvő emberekre találtak. Ma valahol minden lelkipásztor erre vágyik, hogy a családok együtt, ne csak a „megszokott” emberek jelenjenek meg a templom padjaiban; bibliórán, gyülekezeti alkalmakon, de legalább azok is, akik a választói névjegyzékben benne vannak, s t, ha lehet merészet gondolni, még azon felül is.

Folytatás a 2. oldalon

A beregszászi református templom

(1. rész)

Bármely korabeli (rótt forrást vesszük el a beregszászi református gyülekezet történetével kapcsolatban, abban az olvasható, hogy az egykori Bereg vármegye, azon belül Beregszász városa fogadta el a legegységesebben a Kálvin nevével fémjelzett református irányvonalat. Így maga Beregszász városának (és környékének) gyülekezete több mint 400 éves múltra tekint vissza. A gazdag és több száz éves múlt azonban arra is lehet séget adott, hogy a valós események feledésbe merüljenek, elkopjanak és torzuljanak. Ezért jelen írás a templom/ok/ vázlatos történetét mutatja be, els sorban azon eseményekre térve ki, amelyeket hiteles forrásokkal tudunk alátámasztani, hogy ami elmúlt, az ne merüljön feledésbe, hanem kézzel fogható er t és kitarást adjon a mindennapjaink megélésekor.

A megújított hit els terjeszt jének neve Beregszász kapcsán mind a mai napig vitatott az egyháztörténet-írásban. Ugyanis egyik szerz szerint Radán Balázs volt az, aki 1548-ban megreformálta Beregszász városát, a másik szerint pedig Kálmáncsehi Sánta Márton tevékenységének köszönhet a kálvini hit elterjedése. Ha azonban megvizsgáljuk a XVI. századból fennmaradt, ide vonatkozó egyházi iratokat, akkor azt konstatálhatjuk, hogy azok szövegei hiányosak. A másik nagy problémát a latinról magyarra oda-vissza történt névfordítások okozzák, aminek következtében követhetetlen a reformátorok tevékenységének pontos behatárolása úgy id ben, mint térben. Az egész magyar református egyház történetét feldolgozó szintézismunkákban pedig nagyvonalúan bánnak a két prédikátor nevével, s párhuzamosan szerepeltetik mint els hiterjeszt ket. A kutatás jelen állása szerint Beregszász város megreformáló papja nagy valószínűséggel Radán Balázs volt, akit a beregi egyházvidék els espereseként is nyilvántartanak.

Beregszász városához f z dik a magyar protestantizmus korai korszakában, 1552 tavaszán vagy kora nyarán és még ugyanazon év december 1-jén két helvét irányvonalú zsinat megtartása is. A két zsinat valószínűleg azért tartatható meg Beregszászban, mert nagy volt az új felekezet támogatótsága nem csak a vidék földesurainak, de köznépek körében is. A katolikus hit visszaszorulása, illetve az új tan követ i számának gyors felszaporodása is indokolhatta, hogy Kálvin követ i csakhamar elfoglalták az elnéptelenedett római katolikus templomot. Radán Balázs pedig (a régi írások szerint) a reformált elveknek megfelelő en *megtisztította a templomot az oltároktól és egyéb bálványimádásra alapot adó dolgoktól*. Ez természetesen nem kis elkeseredést váltott ki a városban azért megmaradt római katolikus hívek körében. Végül templomuk elrablása miatt „*az elkeseredett szerzetesek közül egy Radán Balázst, Beregszász els református papját 1552-ben, istentisztelet közben a szószeiken nyíllal lel tte,*” s így vértanúhalált szenvedett.

A kálvinista papok ellátásáról az áttért hívek gondoskodtak. Javadalmukat Petrovics Péter, majd Schvendl Lázár igyekezett

gyarapítani. A XVII. század elején Bocskai István, Bethlen Gábor, majd Rákóczi György, hitvesével, Lorántffy Zsuzsannával (mint a város tulajdonosai) ezt b kez en emelték annyira, hogy két lelkész is kényelmes javadalmat élvezett a városban. Ugyanakkor a katolikus hívek száma annyira lecsökkent, hogy a helyi plébános 1565-ben elhagyni kényszerült a helyét. Lakását a református egyház vette birtokába.

Közel 150 évnnyi küzdelem után, Báthori Zsófia védelme alatt, 1689-ben ismét visszaállították a katolikus plébánosi állást a városban. Járandóságául Kollonics Lipót (a Rákóczi árvák gondnoka) kiutalta a református papok birtokában átkerült javadalmak jelent s részét, s ezzel megsz nt a kett s

lelkészség Beregszászon. A Rákóczi-szabadságharc után, 1711-ben, a szeptesi kamara Beregszászban is elvette a kálvinistáktól a tized fejébeni járadékot, majd pár hónap múlva a református lelkészeknek el kellett hagyniuk a két egykori oltárnoki telket, így kiszorultak az addig használt templomból is.

A templom nélkül maradt kálvinisták az egykori ferences-rendiek telkére szorultak vissza (amely a jelenlegi református templom helyén állt egykoron), s ahol 1715-ben királyi engedéllyel imaházat építettek a maguk számára. Már itt kezdte el vezetni az egyházközség anyakönyvét 1736-ban Bagaméri Sámuel „*Tabularum Ecclesiasticum*” címmel. Ez azonban a születettek, a házasságot kötöttek és a meghaltak nevein kívül egyebet nem tartalmazott. 1782-ben e kötet végére kezdte el beírni kézírással az egyház addigi történetét Kondor Boldizsár lelkész.

Kondor Boldizsár 1744 januárjában érkezett Beregszászba, s igen elcsodálkozott, hogy a népes gyülekezet eklézsiája milyen szegény, pedig maga az anyaszentegyház

jelent s tulajdonokkal bírt. Kiderült, hogy az egyházi vagyon zömét a tehet s egyházfik mint sajátjukat használták, azt a közösségnek visszaadni igencsak vonakodtak. Mivel három évtizeddel korábban a kálvinistákat ki zték az egykori katolikus templomból, így nem csak saját templomuk, de harangjaik sem voltak ekkor, csak két iskolacseng t használtak a hívek hívogatására. 1749 pünkösd szombatján azonban két vándor harangönt vet dött Beregszászra, akikkel a lelkész megegyezett, hogy öntenek helyben egy harangot a gyülekezet számára. Így másnap, pünkösd vasárnapján Kondor tiszteletes a szószeke l hirdette ki atyafiainak, hogy akinek bárminek „*romlott rézmozsara, pálinkaf z üstje vagy bármiféle rézmaté-*

riája van, áldozza fel erre a szent munkára”. A felhívás nem volt eredménytelen, mivel a városban két nap alatt 125 kg rézalapanyag gy lt össze. A gyülekezeti tagok azt is megtudták, hogy a jánosiaknak van egy 110 fontos megvasadt harangja, amelyet az egyik iskolacsengetty ért és 28 rénus /rajnai/ forintért megvettek, illetve a somi gyülekezetb l is sikerült jelent s mennyiség harangnak való alapanyagot vásárolni. Egy hét leforgása alatt négy mázsa 78 font jó, harangnak való anyag gy lt össze. Így egy négy mázsa harangot öntettek helyben. A harang formába öntésének estéjén Beregszászba érkezett a munkácsi V. Archidiaconus (a római katolikus egyházban az alsópapság előjárója, kisebb egyházi ügyekben a püspök képvisel je volt), aki a beregi vármegyegy léshez a kálvinisták harangöntése és használata ellen akart tiltakozást benyújtani. Ezt a hírt egy római katolikus ember vitte meg még aznap este a beregszászi gyülekezethez, akik pedig még langyosan kiemelték a harangot a földb l, elké-

szítették annak fakoronáját, feltették a haranglábra és megkondították. Mire másnap Kaszonyból a római katolikus papi bizottság odaért, a harang „*in usus*”, vagyis már a gyülekezet használatában állt.

A több mint fél évszázadig használt fából emelt imaház az 1770-es évekre igencsak rossz állapotba került, s így az egyházközség 1775-ben engedélyért fordult a Helytartótanácsához, hogy azt felújíthassák. A megyei hatóság még ugyan azon év nyarán rendelkezett, többek között, a beregszászi imaháza állagának ellen rzésér l. Miután a delegáció tagjai saját szemükkel gy z dtek meg annak igen rossz állapotáról, 1775. szeptember 7-én a Helytartótanács kelt rendelkezésben engedélyezte annak felújítását. S t, még azt is megjegyezték, külön kérés nélkül, hogy tornyot is emelhetnek az imaházhoz, ugyanis még az 1778. évi egyházlátogatási jegyz könyvben is azt rögzítették, hogy a kálvinisták imaháza mellett egy fa haranglábon egy hat mázsás harang található csak, illetve a deákok részére egy 15 fontos kisebb. A toronyépítési engedély fontos gesztus volt a megyei hatóság részér l, hisz valóban a kálvinisták tették ki az 1700-as évek utolsó harmadában Beregszász városa lakosainak zömét. 1780-ban tehát az imaházat felújították és tornyot építettek hozzá, amely így már valóban templom kinézetet kapott.

A 18-19. század fordulója min ségbeli változást hozott a beregszászi egyházközség számára, ugyanis a b negyedszázad alatt összegy lt annyi pénzük, hogy 1813. június 28-án szerz dést kötöttek Rodnéter Antal helyi km - vesmesterrel egy kb l rakott torony és templom megépítésére. A munkát még az évben el is kezdték,

ám a régi emberekhez méltó alapossággal: els éven a földalatti fundamentumot készítették el, majd a következ évtizedben tiszta termésk b l építették meg a falakat a toronynál két méter, a templomnál egy méter vastagságban. Lassan haladt az építkezés, de alaposan. 1839-re már állt a templom épülete, amely faburkolatú mennyezetet és faszindelyes tet zetet kapott. Ez a templom már a jelenlegi méreteit és formáját mutatta: a templomhajó téglalap alaprajzú, kétoldalt falpillérekkel tagolt, mindkét végén két-két oszlop-alátámasztású karzattal.

A hosszú építés ellenére 1897-ben az egész templomot és a tornyot is fel kellett újítani, amikor a templombels t is kifestették. Puritán egyszer sége mellett messze földön nem sok hasonlóan rézleses, meghitt és barátságos református templomot lehetett fellelni. A felújított templom számára 1904. évben új orgonát rendelt a gyülekezet, amelyet Angster József és fiai pécsi orgonaépít cége 1905 szére le is szállított. Az új és jó min ség orgonának remek hangzása volt a templom nagyszer akusztikája miatt. Kiemelked esemény volt a beregszászi egyházközség életében, amikor 1909. július 15-én Beregszászban tartotta rendes közgy lését a Magyar Református Énekvezérek Egyesülete. A rendezvény lezárásaként délután a templomban nagy hangversenyt tartottak.

(Folytatása a következ számban)

Szamorovszkyné dr. Nagy Ibolya

Narancsik Imre Kutatói M hely

